

3

Vragenuur: Vragen Lodders

Vragen van het lid Lodders aan de staatssecretaris van Financiën over **de screening bij de Douane**.

De voorzitter:

Het woord is aan mevrouw Lodders namens de VVD voor haar vragen aan de staatssecretaris van Financiën, die ik ook welkom heet, over de screening bij de Douane.

Mevrouw Lodders (VVD):

Voorzitter. Iedere dag komen via onze lucht- en zeehavens duizenden mensen en goederen ons land binnen. De Douane speelt daarbij een belangrijke rol in het veilig houden van Nederland en het bieden van kansen aan ondernemers die handelen in het buitenland. Nederland is een prachtig land en de VVD wil ondernemers die kansen op handel blijven bieden en Nederland tegelijkertijd ook veilig houden. Met de op handen zijnde brexit komt er nog meer druk op deze belangrijke dienst. Daarom moet de dienst goed op orde zijn.

Er bereiken ons verschillende berichten dat dat niet altijd het geval lijkt te zijn. Een aantal maanden geleden hadden we de wapenuitvoer; we hebben daarover een debat aangevraagd. Recent waren er berichten over een te hoge werkdruk op Schiphol, waardoor er geen 100% controles op risicovluchten worden uitgevoerd. Nu zijn er de signalen over corruptie en witwassen. En we lezen dat de screening bij het aannemen van nieuwe mensen een lachertje is. Daar schrik ik van, in de wetenschap dat er 900 nieuwe collega's voor de Douane gezocht worden. Kan de staatssecretaris aangeven wat er bij de Douane aan de hand is? Zijn het incidenten of zit er een dieper probleem? Welke stappen heeft de staatssecretaris inmiddels gezet en gaat hij zetten om deze problemen aan te pakken? En kan de staatssecretaris iets zeggen over de screening van nieuwe medewerkers? Nogmaals, het gaat om onze veiligheid en het beschermen van onze ondernemers.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de staatssecretaris van Financiën.

Staatssecretaris Snel:

Dank u wel, voorzitter. Allereerst, in de richting van de vragensteller: ik denk dat in de inleidende zinnen een aantal belangrijke dingen werden neergezet waar ik het ook vanuit mijn eigen rol natuurlijk enorm mee eens ben. De Douane is een ontzettend belangrijk onderdeel van de economische motor die Nederland is. Goederen moeten naar binnen en naar buiten gaan. Dat geldt dan natuurlijk met name voor goederen die wij graag in ons land hebben. De Douane is er ook verantwoordelijk voor dat er controle is op goederen die wij niet uit ons land willen zien gaan. In dat opzicht is het belangrijk dat de vragen worden gesteld.

Wij hebben dit weekend wat in de kranten kunnen lezen over het feit dat op dit moment drie Douanemedewerkers deel uitmaken van een strafrechtelijk onderzoek. Dat is ontzettend te betreuren. Laat ik beginnen met dit neer te zetten. Dat is te betreuren, niet alleen omdat dit het beeld neerzet dat er blijkbaar nog steeds incidenten kunnen zijn, ook bij de Douane, maar ook voor al die mensen die bij de Douane werken. Dat zijn er heel veel. Zij werken heel hard om het tot een integere dienst te maken, maar zij hebben toch last van het feit dat zij er ook op worden aangekeken als een collega al dan niet een misstap maakt. Laat ik dat als eerste zeggen. Dit leeft ook echt bij de Douane. Niet voor niets is een aantal naar buiten gekomen om aan te geven dat zij het ontzettend belangrijk vinden dat wordt gezien hoe goed werk zij doen. Dit soort incidenten, want dat zijn het toch, horen natuurlijk niet.

Laat ik iets in het algemeen zeggen over integriteit bij de Douane en over de screening, want dat vind ik belangrijk. Voor de Douane is integriteit zo'n beetje het allerbelangrijkste punt. Dat staat niet alleen hoog in het vaandel, maar dat komt ook tot uitdrukking in alle stappen die worden gezet, van het aannemen van douaniers tot en met de screening gedurende hun werk. Dat is echt belangrijk.

Wij moeten niet vergeten dat naarmate wij de systemen rondom de Douane dichter maken ... Naarmate je het huis beter op slot zet, is de kans dat er druk ontstaat op de portier bij dat huis steeds groter. Dat beseft de Douane ook. Vandaar dat de laatste jaren aanpassingen zijn gedaan, onder andere naar aanleiding van een incident in 2015 en 2016 waarna een corrupte douanemedewerker vorig jaar is veroordeeld. Ook dat is belangrijk. Het beeld dat je als douanier zelf bepaalt op welk moment je welke container openmaakt, ontstond een beetje in sommige interviews naar aanleiding van het artikel in De Telegraaf. Dat klopt al niet meer. Naar aanleiding van de eerdere gevallen is er nu bijvoorbeeld een at-randomsysteem waardoor je van tevoren niet weet welke zending je als douanier gaat controleren. Dat is ontzettend belangrijk. Dat is een punt waar wij mee bezig zijn geweest.

Er zijn meer punten geweest waar wij van geleerd hebben. Overigens is de screening afhankelijk van de functie die je uitoefent. Er zijn allerlei wettelijke regels voor de manier waarop je mensen mag screenen. Ook in het ARAR zijn er diverse beperkingen opgenomen. Wij proberen op dit moment bij de Douane zo maximaal mogelijk gebruik te maken van die screening. Het woord "lachertje" wil ik dan ook echt ver van me houden. Maar inderdaad, zelfs al screen je iemand — dat kun je doen door een vog, door na te screenen of door te kijken naar een omgevingsanalyse van de laatste tien jaren — dan nog leert de praktijk dat je het zelfs bij die mensen helaas niet voor 100% kunt controleren. De drie douaniers die op dit moment worden verdacht, zaten in een groep die wat zwaarder gescreend was.

De voorzitter:

Ook voor bewindspersonen geldt een beperkte spreektijd.

Staatssecretaris Snel:

Ik snap het, voorzitter. Ik wilde toch een klein beetje de tijd nemen om aan te geven dat dit soort punten niet voor niets zijn. Douane en integriteit zijn zo sterk met elkaar verbonden.

De voorzitter:

Dat heeft u gezegd. Mevrouw Lodders.

Mevrouw Lodders (VVD):

Voorzitter. Ik was iets sneller, dus laten wij dit tegen elkaar wegstrepen.

Ik ben blij om te horen dat de staatssecretaris de problemen ziet en daarmee ook aan de slag is. Het beeld dat inderdaad naar buiten komt, is niet alleen slecht voor het veiligheidsgevoel, maar zeker ook voor de ondernemers die handel willen drijven met het buitenland en niet in de laatste plaats ook voor al die mensen die iedere dag keihard hun werk doen en van hun ambt, douanebeambte, het mooiste vak willen maken, en die juist aan onze veiligheid en aan die van de handel werken. Op dit punt onderschrijf ik de woorden van de staatssecretaris.

Ik ben dus blij dat de staatssecretaris de problemen ziet. Ik heb dan nog wel een zorg als ik lees dat de vrees voor geweldsincidenten toeneemt, zoals achtervolgingen en schietincidenten. Twee weken geleden is er geschoten en is dat stilgehouden, als ik de krant mag geloven. Dat kan natuurlijk niet aan de orde zijn. We zien hoe het bij sommige overheidsinstanties mis kan gaan als we er niet bovenop zitten, en dat moeten we bij de Douane zien te voorkomen, want daarvoor is het te belangrijk en zijn de belangen te groot. Hoe gaat de staatssecretaris dit monitoren en de Kamer op de hoogte houden van de ontwikkelingen, zodat we op een actuele manier geïnformeerd zijn?

Staatssecretaris Snel:

Heel kort. Het klopt inderdaad dat er ruim een week geleden een waarschuwingsschot is gelost bij een controle, bij de uitvoering van het werk. Dit is overigens gebeurd conform de richtlijnen, ook wat betreft de communicatie daarna. Dat incident is gemeld bij de officier van justitie en die zal er verder naar kijken. Dat soort dingen gebeuren.

De screening en het naleven van de vereisten als het gaat om integriteit blijf ik belangrijk vinden. We weten dat we nu 900 extra douaniers aan het werven zijn voor de brexit. Ik heb aan de Kamer aangegeven dat een van de redenen dat we niet op tijd klaar zijn, is dat we geen enkele concessie willen doen aan de screening en aan de integriteitstoets die we nodig hebben. Aan de Kamer kan ik zeggen dat ik ook dit incident weer tot mij neem. We kunnen kijken of we bij de screening aan het begin en aan het einde nog wat verdere stappen kunnen zetten, want daar mag echt geen twijfel over zijn. We moeten dat even onderzoeken. Daar kom ik over een aantal maanden in een brief nader op terug, zodat we daar ook bij het aannemen van de brexitdouaniers geen enkel misverstand over hebben.

Mevrouw Lodders (VVD):

Afrondend. Dat zou ontzettend fijn zijn, want ik denk dat het goed is om incidenten te melden, maar ook hoe de dienst en de staatssecretaris omgaan met de aanscherping van screening en het nemen van maatregelen. Dan is het niet alleen voor ons als Kamer duidelijk, maar wellicht ook voor mensen die kwade bedoelingen hebben, dat zij niet weg kunnen komen met het idee dat het allemaal wel meevalt, want het is echt te belangrijk. Nogmaals, het gaat

om onze veiligheid en om onze ondernemers, die handel willen drijven.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel.

De heer Slootweg (CDA):

Ik had nog een vraag, omdat ik het niet helemaal begrijp. De staatssecretaris wijst erop dat screening iets meer is dan een vog. Bij de Douane voor Schiphol geldt dat je een verklaring van geen bezwaar moet hebben. Ik kon niet terugvinden of dat voor de Douane van Rotterdam ook geldt. Ik zou willen weten waarom dat verschil er is, want ik zie daar eigenlijk geen reden voor.

Staatssecretaris Snel:

Hier hebben we een aantal regels voor, waarmee wij eigenlijk het rijksbeleid volgen. We hebben, even grof gezegd, drie categorieën. Gewone medewerkers moeten allemaal een verklaring omtrent het gedrag hebben en een gesprek waar ook een integriteitsvoorbeeld wordt gedaan. Dat is het laagste niveau. Dan heb je voor buitengewone opsporingsambtenaren een zwaarder niveau. Daar is een screening. Daar wordt bijvoorbeeld ook teruggekeken en kan er een soort omgevingsanalyse in zitten. Daarvoor geldt dat zij eens in de vijf jaar opnieuw gescreend moeten worden. De zwaarste functies zijn de vertrouwensfuncties, bijvoorbeeld van mensen met een zeer bijzondere toegang tot een bepaald poortje of tot kennis die we echt heel beperkt willen houden. Voor hen geldt dat er een AIVD-onderzoek is, zeg maar het zwaarst mogelijke screeningsonderzoek. Ook daarvoor geldt dat het alle drie een logica heeft. Dat is niet alleen bij ons maar ook bij andere uitvoeringsdiensten. Helaas geldt ook daarvoor dat er rotte appels of peren kunnen blijven bestaan, maar je merkt wel dat hoe meer we screenen, hoe kleiner die kans is.

De voorzitter:

Nee, dat kan niet meer. Dank u wel.